

Rapport Nr. 0408

Archeologienota

Hechtel-Eksel, Hechtselsebaan 47
Verslag van Resultaten

Titel

Archeologienota Hechtel-Eksel, Hechtelsebaan 47: Verslag van Resultaten

Auteur(s)

Niels Jennes & Jeroen Verrijckt

Erkende archeoloog

2015/00053

Jeroen Verrijckt

Projectnummer J. Verrijckt

2020-1305

Projectnummer Onroerend Erfgoed

2020H329

Plaats en datum

Beerse, 11 september 2020

© J. Verrijckt bvba. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming.

Inhoud

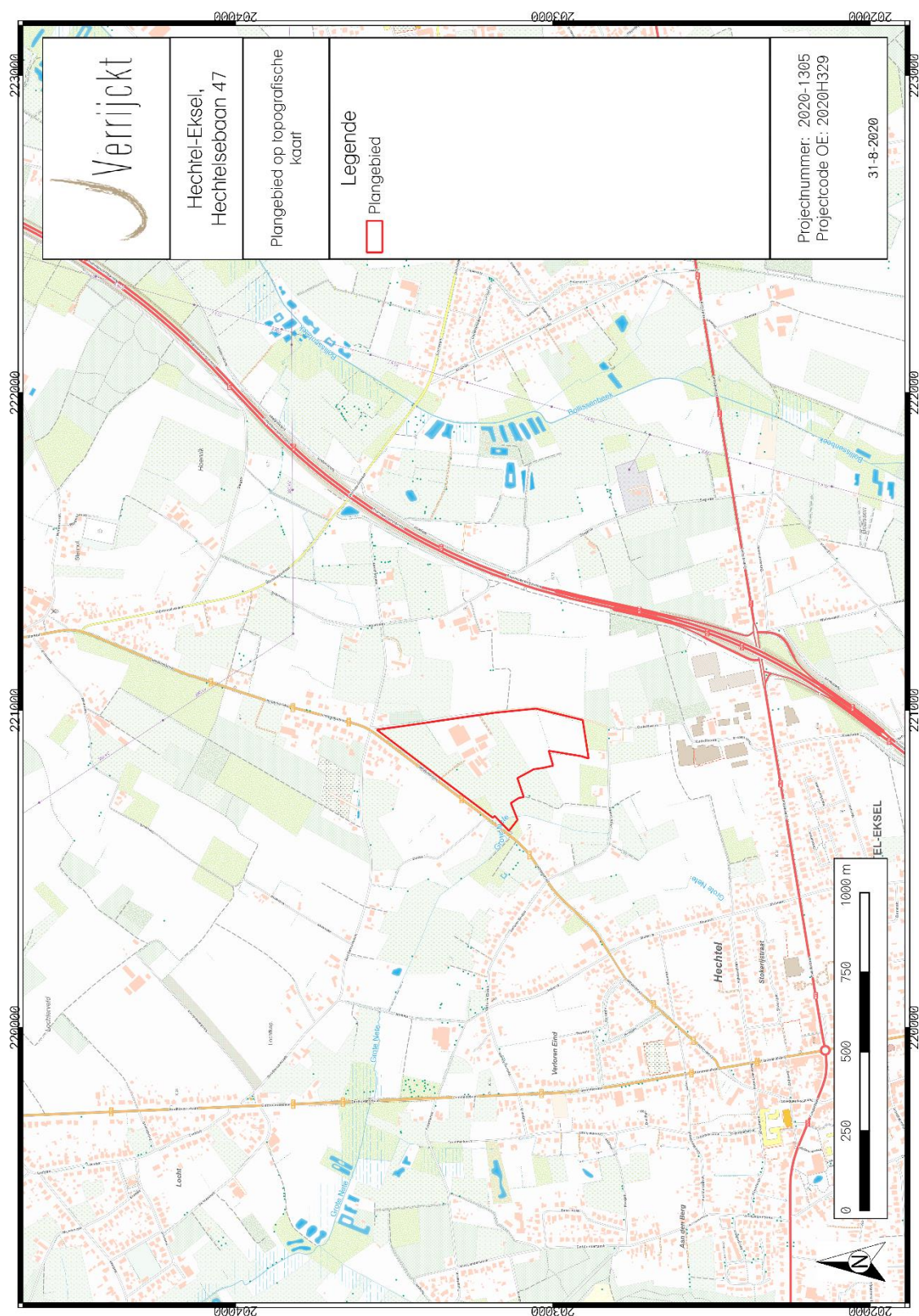
1	Bureauonderzoek.....	1
1.1	Beschrijvend gedeelte	1
1.1.1	Administratieve gegevens	1
1.1.2	Onderzoeksopdracht	4
1.1.3	Juridisch kader.....	4
1.1.4	Randvoorwaarden	5
1.2	Werkwijze en strategie.....	5
1.3	Aanleiding	6
1.3.1	Huidige situatie en gekende verstoringen	6
1.3.2	Geplande werken en bodemingrepen	6
1.4	Assessmentrapport.....	10
1.4.1	Topografische situering	10
1.4.2	Landschappelijke en hydrografische situering	10
1.4.3	Geologische situering	10
1.4.4	Bodemkundige situering	10
1.4.5	Historische bronnen	18
1.4.6	Cartografische bronnen	18
1.4.7	Archeologisch bronnen	25
1.5	Besluit	27
1.5.1	Beantwoording onderzoeksvragen	27
1.5.2	Archeologische verwachting	28
1.5.3	Potentieel op kennisvermeerdering.....	28
1.5.4	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	28
	Samenvatting	30
2	Lijst met figuren	31
3	Lijst met tabellen.....	31
4	Plannenlijst	31
5	Bibliografie	34
6	Bijlagen.....	36

1 Bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

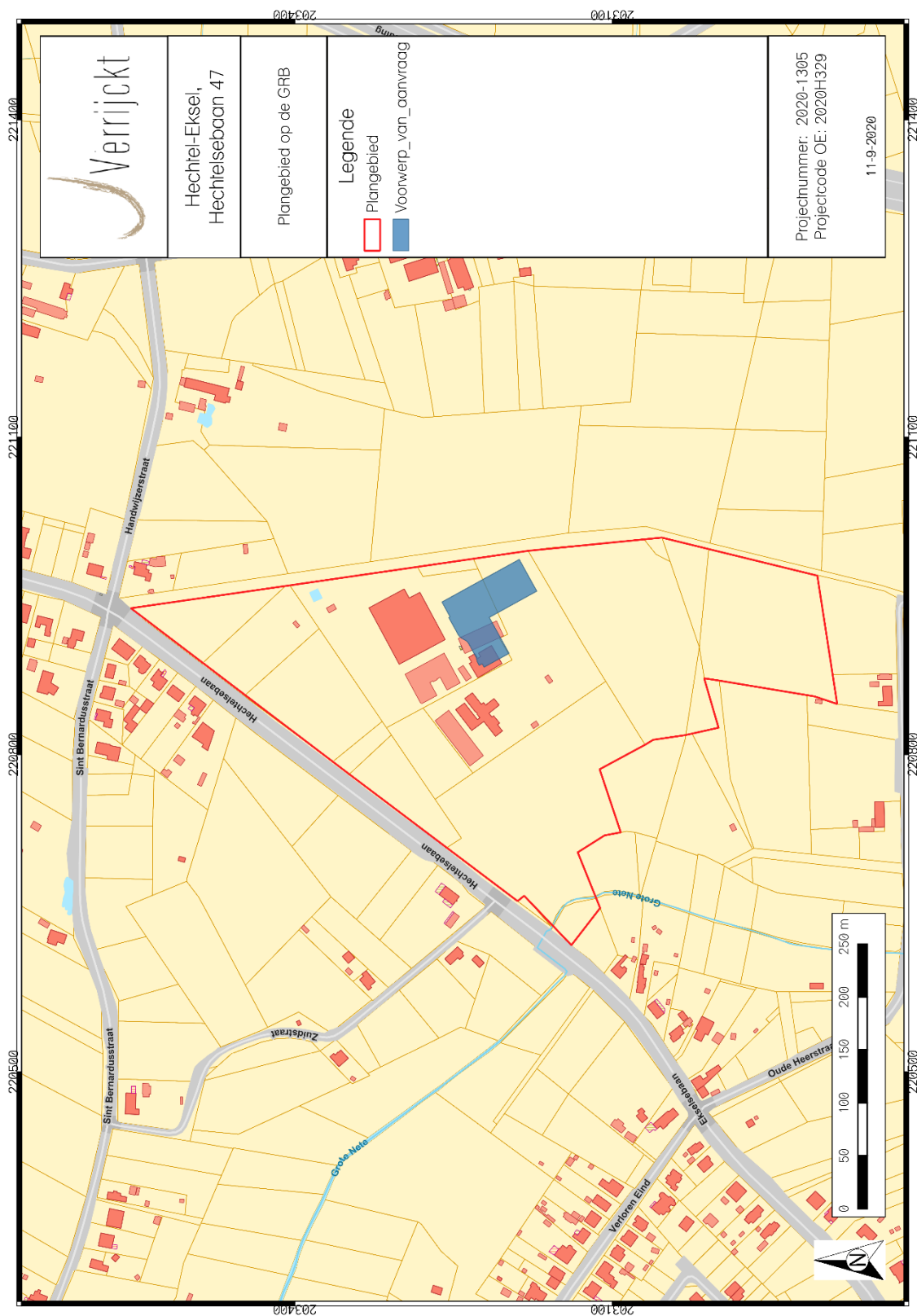
1.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode J. Verrijckt		2020-1305
Projectcode Onroerend Erfgoed		2020H239
locatie	Provincie	Limburg
	Gemeente	Hechtel-Eksel
	Deelgemeente	/
	Straat	Hechtelsebaan 47
Kadastrale gegevens	Gemeente	Hechtel-Eksel
	Afdeling	2
	Sectie	D
	Percelen	52B; 69; 72; 545F2; 545G2; 545H2; 545K2; 545L2; 548F; 552; 553D; 553E; 659A; 675A; 675B; 675C
Coördinaten	Noord	X: 220.938,46 Y: 203.554,80
	Oost	X: 220.992,48 Y: 203.179,74
	Zuid	X: 220.847,86 Y: 202.887,67
	West	X: 220.619,56 Y: 203.138,87
Oppervlakte plangebied		Ca. 120.771 m ²
Oppervlakte bodemingreep		Ca. 4.205 m ²
Erkend Archeoloog		2015/00053 Jeroen Verrijckt

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart.¹

¹ AGIV 2020a.

Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB).²

² AGIV 2020d.

1.1.2 Onderzoeksopdracht

De aanleiding van het bureauonderzoek vormt de geplande nieuwbouw aan de Hechtelsebaan 47 te Hechtel-Eksel. Dit bureauonderzoek is de eerste stap in het archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een archeologienota in het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014.

Hierbij wordt een archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Deze verwachting wordt tezamen met de geplande bodemingrepen bestudeerd. Op basis hiervan wordt beoordeeld of eventuele archeologische waarden verstoord dreigen te worden én of er een potentiële kenniswinst te behalen is bij verdere onderzoeken binnen het plangebied. Het uiteindelijke doel is het formuleren van een advies hoe deze mogelijke archeologische waarden beschermd of onderzocht dienen te worden, of dat het plangebied kan worden vrijgegeven. Dit advies is bindend van zodra de archeologienota is goedgekeurd door Onroerend Erfgoed.

Om een gedegen advies op te stellen dienen minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.1.3 Juridisch kader

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaande aan de werken. Dit kan door behoud in situ, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of ex situ, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd dreigen te worden. Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om in situ behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek. Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het projectgebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch

potentieel van het projectgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het projectgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

Van deze archeologienota dient akte genomen te worden door het Agentschap Onroerend Erfgoed, welke nadien bij de aanvraag gevoegd moet worden. Van zodra akte genomen is van deze archeologienota, is deze bindend.

Binnen het plangebied van 120.771 m² wordt binnen een zone van ca 29.343 m² ontwikkeld. Wat betreft deze nota gaat het om de nieuwbouw. De overige werken zijn reeds vergund. Het betreft voor de nieuwbouw een onderzoekszone van ca. 4.205 m².

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt meer dan 3.000 m² én de oppervlakte van bodemingrepen bedraagt minstens 1.000 m². Hierdoor dient, volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, een archeologienota te worden toegevoegd aan de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen.

1.1.4 Randvoorwaarden

In deze archeologienota gaat het enkel en alleen om de nieuwbouw. De overige werken zijn reeds vergund. Hiervoor wordt verwezen naar bijhorende bouwnota.

1.2 Werkwijze en strategie

Hierbij wordt een archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Deze verwachting wordt tezamen met de geplande bodemingrepen bestudeerd. Op basis hiervan wordt beoordeeld of eventuele archeologische waarden verstoord worden én of er een potentiële kenniswinst te behalen is bij verdere onderzoeken binnen het plangebied. Het uiteindelijke doel is het formuleren van een advies hoe deze mogelijke archeologische waarden beschermd of onderzocht dienen te worden, of dat het plangebied kan worden vrijgegeven.

Informatie over de geplande werken werd aangeleverd door de initiatiefnemer om een zo duidelijk mogelijk zicht te krijgen van de geplande werken en hun impact.

Om een beeld te kunnen creëren van de fysisch-geografische situatie en landschappelijke ligging, is er beroep gedaan op de gekende geografische, geologische en bodemkundige bronnen.

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto
- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart
- Bodemkaart

Vervolgens wordt een historische en archeologische analyse van het plangebied uitgevoerd. Hierbij wordt zowel archeologische als historische vakliteratuur en het beschikbare historische en archeologische kaartmateriaal geraadpleegd. Dit historische kaartmateriaal kan een beeld geven van de evolutie van het landgebruik in en in de omgeving van het plangebied.

Volgend archeologisch en historisch kaartmateriaal werd geconsulteerd:

- CAI-kaart
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Poppkaart
- Vandermaelenkaart

Het kaartmateriaal in deze archeologienota werd opgesteld met QGIS, dit is een vrij en open source geografisch informatiesysteem.

Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden.

1.3 Aanleiding

1.3.1 *Huidige situatie en gekende verstoringen*

Op het moment van schrijven bevindt er zich binnen het plangebied het bedrijf *Karel Cox Horses*. Het bedrijf bestaat uit stallen met het doel op het trainen en fokken van sportpaarden. Binnen het plangebied zijn dan ook stallen met paardenboxen, pistes, weides, opslagloodsen, een woning en dergelijke aanwezig. Binnen het onderwerp van aanvraag, d.w.z. de werken die deze archeologienota aangaan cfr. de geplande nieuwbouw, bevinden zich specifiek een overdekte ruimte voor de opslag van stro/hooi en een opslagplaats voor landbouwmateriaal waaronder verharding van betonklinkers met infiltratie. De overdekte opslag van stro/hooi staat op palen en is niet gefundeerd. Hieronder wordt quasi geen verstoring verwacht. De opslag voor landbouwmateriaal, het kleine westelijke gebouw, is gefundeerd op betonklinkers met infiltratie. Deze wordt verwacht te zijn gefundeerd op de vaste moederbodem. Er is geen kelder aanwezig waardoor de verstoring minimaal wordt geacht.

1.3.2 *Geplande werken en bodemingrepen*

Op het terrein zullen verschillende gebouwen afgebroken worden (A, B, C, D & E). In totaal gaat het om 8.650 m². Op locatie A & B, onderwerp van deze aanvraag, wordt een nieuwbouw (op de kaarten in blauw weergegeven) gepland met een oppervlakte van 4.205 m²:

- Vrijloopstallen voor jonge paarden
- Paardenboxen voor rijpere paarden
- Een overdekte stapmolen

- Een zone voor de vee-arts
- Een zone voor de hoefsmid
- Een voederopslagplaats
- Een opslagplaats voor stro/hooi
- Ondersteunende functies voor het personeel op de 1^e verdieping.

De nieuwbouw (op de kaarten hieronder in blauw weergegeven) zal met palen gefundeerde worden op de vaste moederbodem. Het loopniveau blijft onverhard. Het uitgraven van de paalfundering heeft een negatieve impact op het eventuele aanwezige bodemarchief daar de contouren van de fundering vaak groter uitvallen dan de eigenlijke paal. De locaties C tot en met E zijn GEEN onderwerp van deze archeologienota (zie bouwnota).

Gedetailleerde plannen van de nieuwbouw zullen als bijlage aan deze archeologienota toegevoegd worden.

Figuur 3: Zicht op het terrein.³

³ <http://www.karelcox.be/nl/infrastructuur>.

Figuur 4: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting⁴ op orthofoto.⁵

⁴ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

⁵ AGIV 2020e.

Figuur 5: Plangebied met weergave van de bestaande toestand op de GRB.⁶

⁶ AGIV 2020d..

1.4 Assessmentrapport

1.4.1 Topografische situering

De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op figuren 1 & 2. Het plangebied is gelegen tussen de Hechtelsebaan en de Oude Heerbaan te Hechtel-Eksel. In de zuidwestelijke hoek van het plangebied stroomt de Grote Nete. Het is gelegen op circa 1.300 m ten noordoosten van de dorpskern van Hechtel.

1.4.2 Landschappelijke en hydrografische situering

Landschappelijk bevindt het plangebied zich op de flank naar het Kempisch plateau. Het bevindt zich op een hoogte van circa 61-62 m +TAW. Het is tevens gelegen tussen de vallei van de Grote Nete in het westen en de Bollisserbeek in het oosten. Daarmee bevindt het plangebied zich op de grens tussen het stroomgebied van zowel de Schelde als de Maas.

1.4.3 Geologische situering

Paleogeen en Neogeen (Tertiair)

In de ondergrond wordt de formatie van Kasterlee teruggevonden. Het betreft een bleekgroen tot bruin fijn zand met glimmers, glauconiet en paarse klei-horizonten. De basis kan kleien grintjes bevatten voornamelijk silex. Ze werd afgezet in het Diestiaan, het Vroeg-Pliocene.⁷

Quartair 1/200.000

De tertiaire lagen worden afgedekt door vroeg-pleistocene fluviale afzettingen of Rijnsedimenten. Deze worden op hun beurt bedekt door laat-pleistocene dekzand van eolische oorsprong (profieltype 32). Enkel in het zuidwesten, in de vallei van de Grote Nete kan profieltype 39a worden teruggevonden. Hierbij worden de tertiaire afzettingen afgedekt door vroeg- en midden-pleistocene fluviale afzettingen. Daarop kunnen zich eolische afzettingen bevinden, maar deze zijn mogelijk afwezig. Wel zijn er laat-pleistocene fluviale afzettingen terug te vinden.

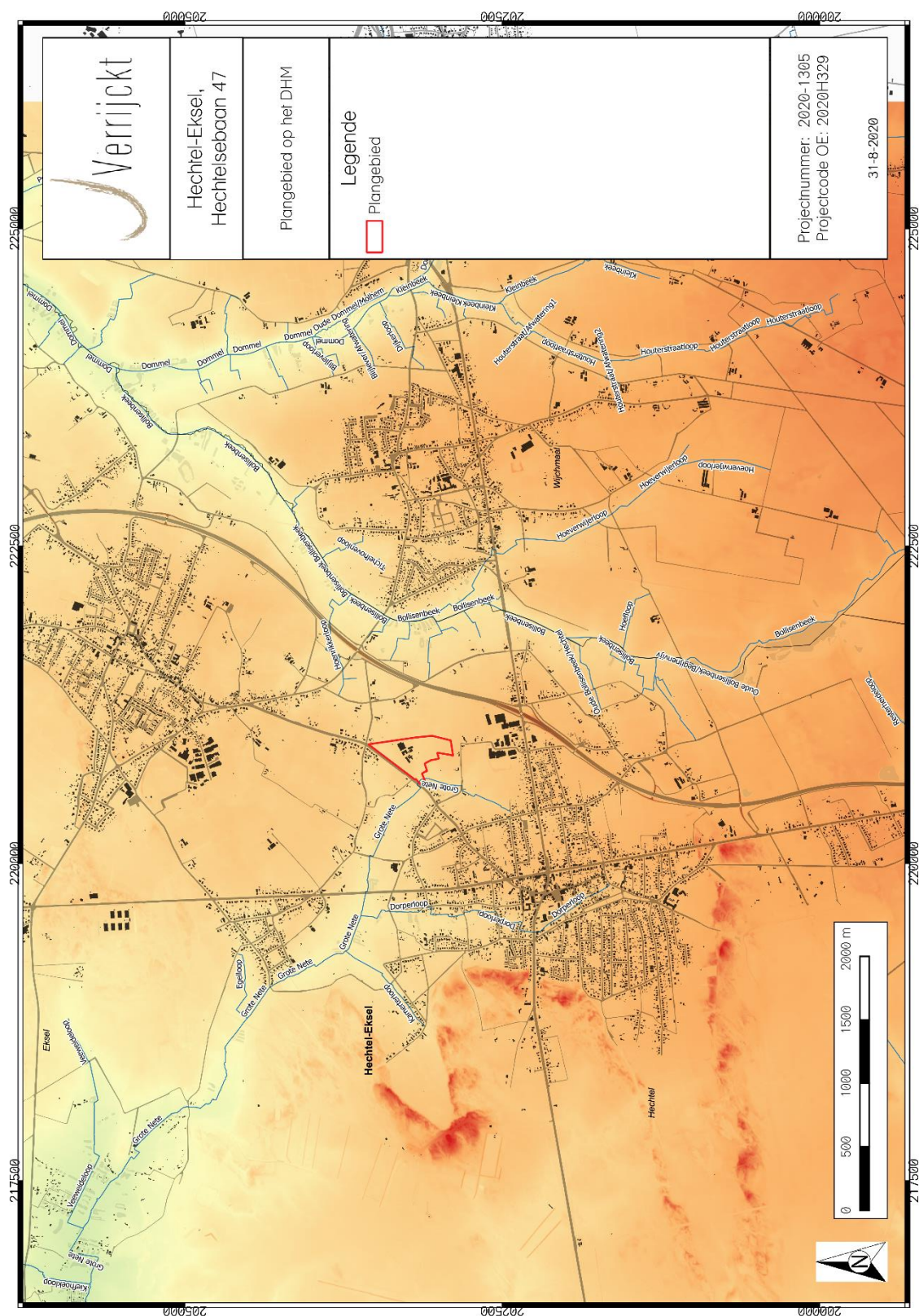
Quartair 1/50.000

Deze kaart lijkt de omgekeerde situatie weer te geven waarbij binnen het gros van het plangebied de tertiaire afzettingen worden afgedekt door Lommelzanden of fluviale afzettingen. Het eolisch dekzand zou enkel in het uiterste noordoosten van het plangebied aanwezig zijn.

1.4.4 Bodemkundige situering

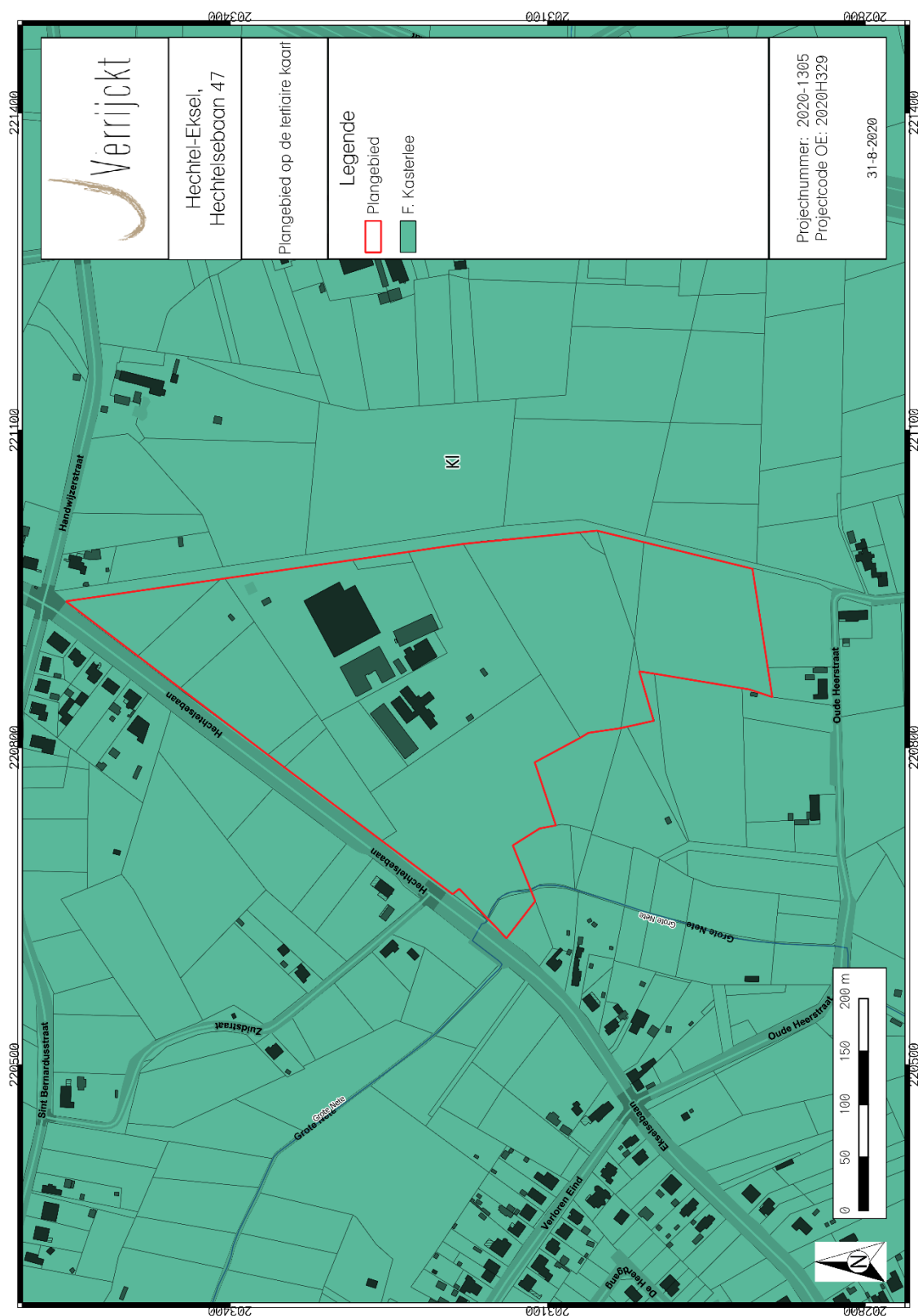
Vanaf het Holoceen was plantengroei mogelijk als gevolg van de toename van de temperatuur en het warmer wordende klimaat. Op die manier konden sedimenten vastgezet worden en begonnen bodems zich in het eolisch dekzand of de fluviale afzettingen van laat-pleistocene datering te ontwikkelen. Op de bodemkaart van Vlaanderen staat het gros van het plangebied gekarteerd onder bodemtype Sbf, een droge en lemige zandbodem met weinig duidelijke Bs en/of Bh-horizont. In de extremen van het plangebied kunnen in het noorden ook de bodemtypes t-Sdc en t-Zeg worden teruggevonden. De eerste is een matig natte en lemige zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde Bt-horizont, de tweede een natte zandbodem met duidelijke Bs- en/of Bh-horizont. Ter hoogte van de Grote Nete kunnen een natte zandbodem zonder profiel (Zep- of een matig natte zandbodem met plaggendek worden teruggevonden (Zdm).

⁷ GULLENTOPS *et al.* 1995.

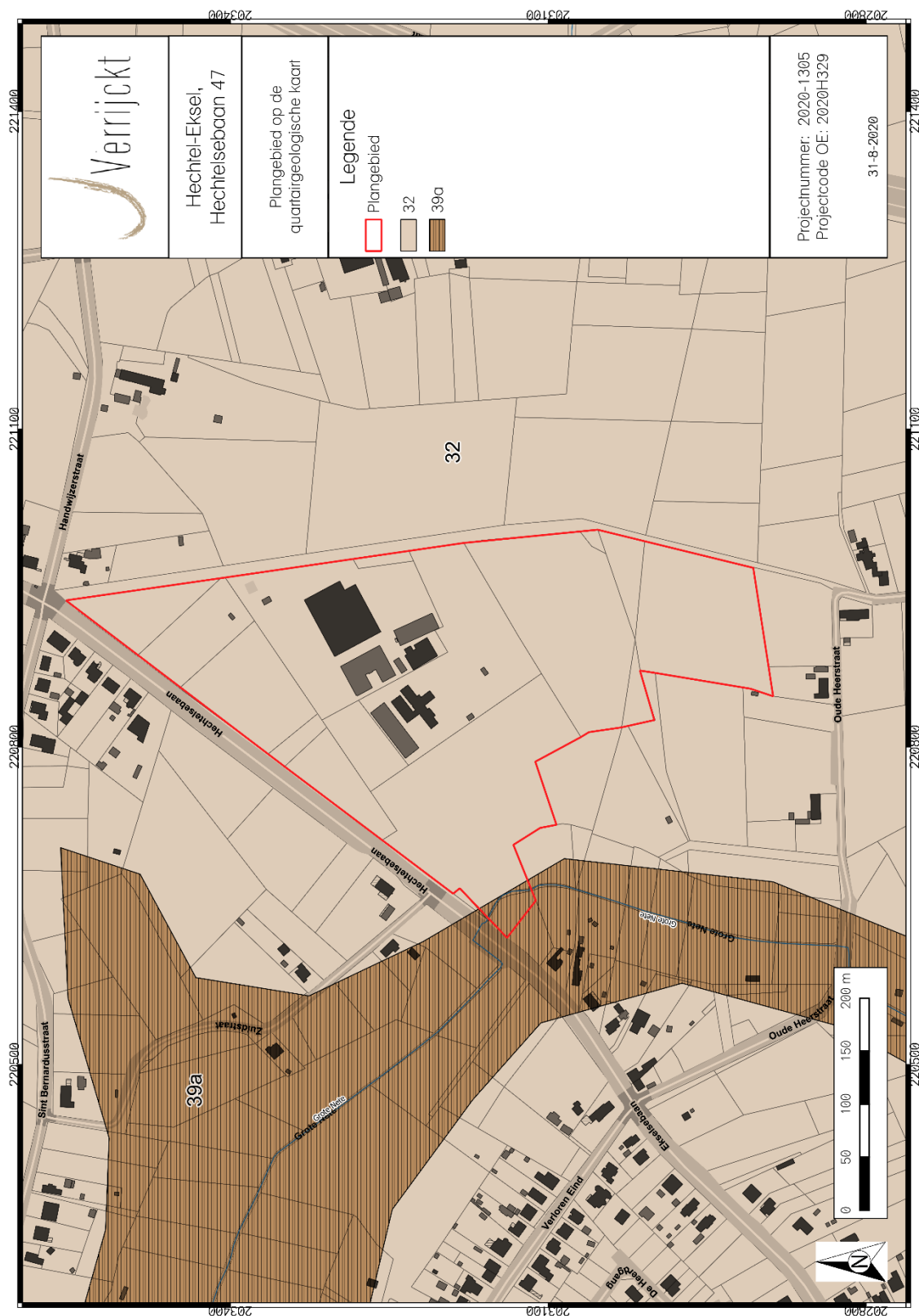
Figuur 6: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM).⁸

⁸ AGIV 2020b.

Figuur 7: Plangebied op de Tertiairgeologische kaart.⁹

⁹ DOV VLAANDEREN 2020b.

Figuur 8: Plangebied op de Quartaargeologische kaart 1:200.000.¹⁰

¹⁰ DOV VLAANDEREN 2020c.

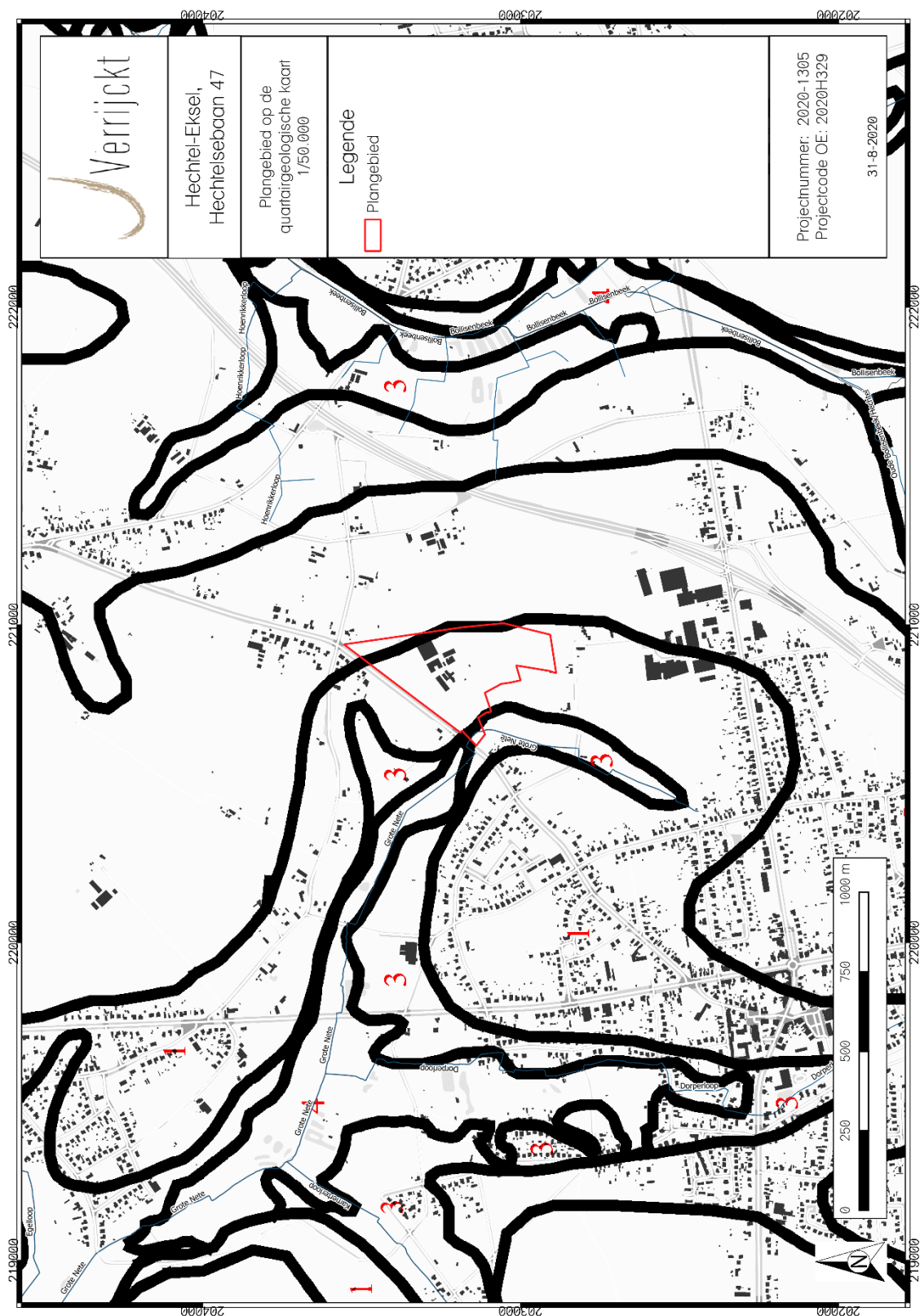
32		39a	
		FH	
ELPw-MPs en/of HQ	*	ELPw-MPs en/of HQ	*
		F(HRM)LP-MP	
F(R)VPb		F(R)VPb	

* De karteereenheid is mogelijk afwezig.
ELPw-MPs Eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en/of het Saaliaan (Midden-Pleistoceen).
HQ Hellingsafzettingen van het Quartair.
F(R)VPb Fluviale afzettingen (Rijnsedimenten) van het Baveliaan (Post-Jaromillo – Vroeg-Pleistoceen).

* De karteereenheid is mogelijk afwezig.
FH Fluviale afzettingen (organochemisch en perimariën inclusief), afzettingen van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan).
ELPw-MPs Eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en/of het Saaliaan (Midden-Pleistoceen).
HQ Hellingsafzettingen van het Quartair.
F(HRM)LP-MP Fluviale afzettingen die bestaan uit herwerkte Maas- en Rijnsedimenten van het Laat-Pleistoceen en het Midden-Pleistoceen.
F(R)VPb Fluviale afzettingen (Rijnsedimenten) van het Baveliaan (Post-Jaromillo – Vroeg-Pleistoceen).

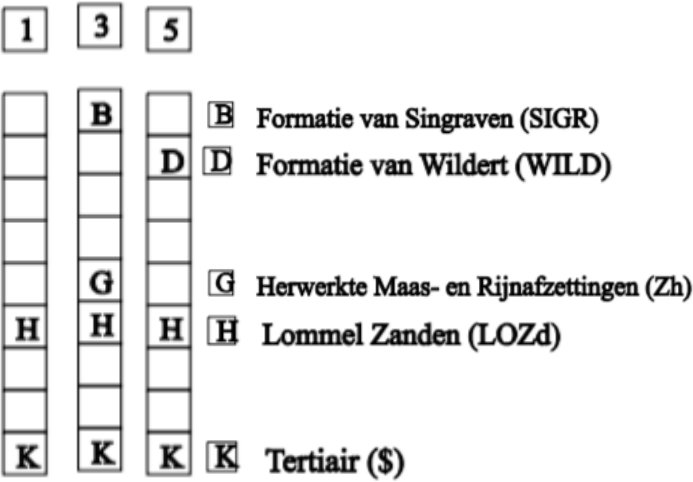
Figuur 9: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart betreffende het plangebied.¹¹

¹¹ GEOPUNT.be

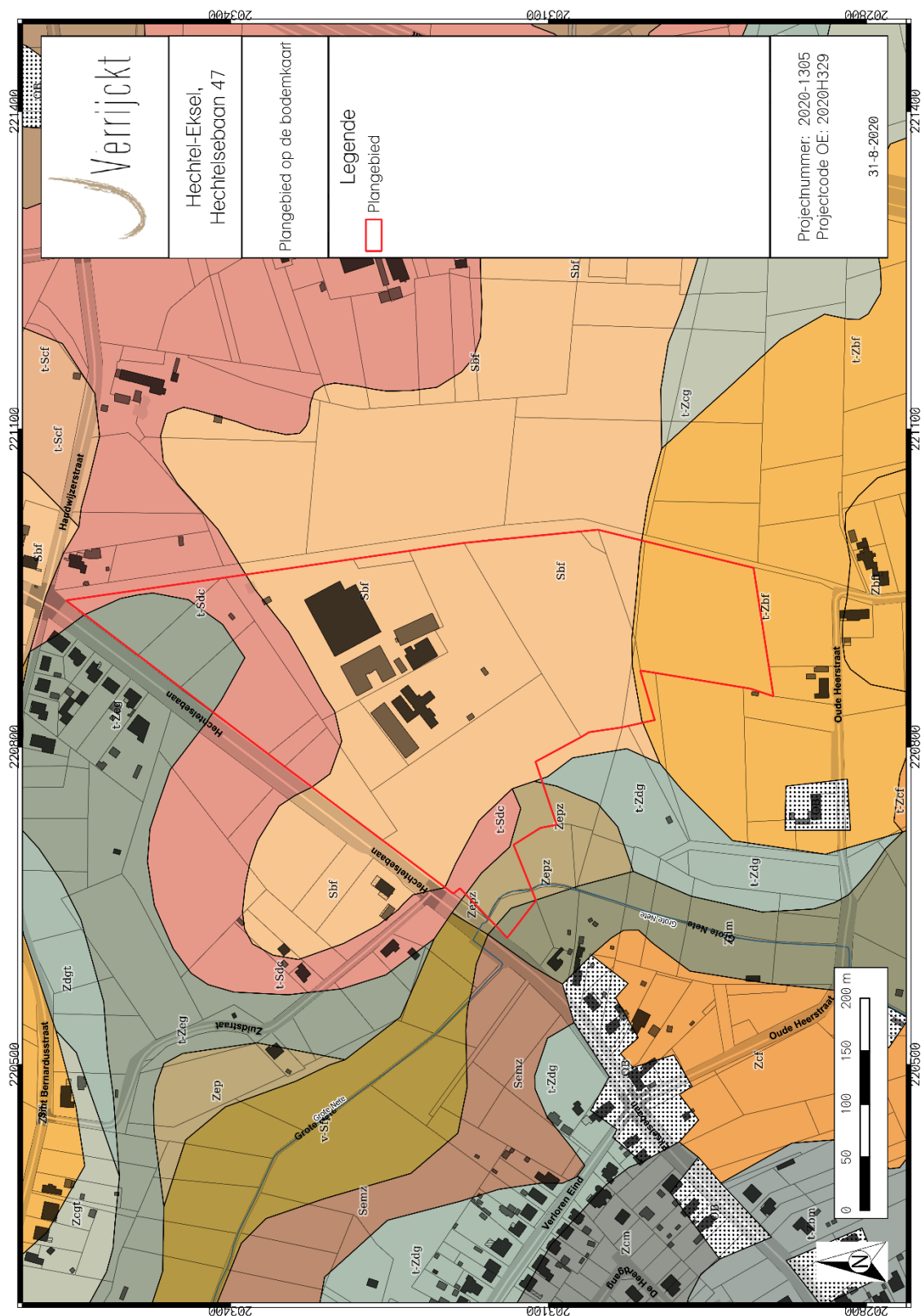
Figuur 10: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:50.000¹²

¹² DOV VLAANDEREN 2020c.

Figuur 11: Kenmerken van de quartairgeologische kaart 1/50.000¹³

¹³ DOV VLAANDEREN 2020c.

Figuur 12: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen¹⁴

¹⁴ DOV VLAANDEREN 2018a

1.4.5 Historische bronnen

Het plangebied ligt net ten noordoosten van de dorpskern van Hechtel, echter vormt de Grote Nete de grens en is het interessant eerder de geschiedenis van Eksel te vermelden.¹⁵

Wat betreft Eksel verschijnt het voor het eerst in de bronnen in 714 als *Ochinsala*, vermoedelijk afkomstig van de persoonsnaam *Oka* en *sala*, de woonplaats van Oka. In 1153 duikt de naam *Hecsele* op, afkomstig van *agnis*, *eksteren lauha* wat verwijst naar een bos op hogere zandgrond.¹⁶

Hechtel verscheen iets later in historische bronnen. Het werd in 1160 vermeld in een akte over de overdracht van een hoeve 'De Briel' aan de abdij van Averbode. *Hectela* zou afgeleid zijn van haacht, hecht, haag, verwijzend naar een bos of omheining.¹⁷

Het Ekselse grondgebied behoorde eind 7^e eeuw toe tot het kroondomein, namelijk het landgoed *Ochinsala*. Eind 7^e, of begin 8^e eeuw schonk Pepijn II van Herstal dit domein aan de abdij van Sint-Truiden.¹⁸

De Bank van Eksel en Hechtel was een schepenbank bestaande uit zeven schepenen onder voorzitterschap van de schout. Ze waren bevoegd over de civiele en criminele rechtspraak. De hogere rechtspraak werd uitgeoefend aan het hof van Vliermaal. Er waren steeds twee burgemeesters die werden aangesteld voor één jaar.

De 16e en 17e eeuw waren onveilig voor Eksel als gevolg van plunderende legertroepen. Bewoners legden daarom schansen aan. In 1762 had het dan weer te maken met Franse inkwartieringen. In 1798 werden vier Franse douaniers door een groep Brabanders vermoord. Als straf moest het dorp in 1799 7.280 gulden betalen. In 1831 werd het dorp geteisterd door Nederlanders, in 1914 dan weer door de Duitsers. Op 8 maart 1945 kwam tot slot een V1 terecht in de Kapelstraat.

1.4.6 Cartografische bronnen

Ferraris (1771-1778)

Op de Ferrariskaart staat het plangebied gekarteerd temidden van akkers die zijn gelegen tussen heidegebied, ten noordoosten van het dorp Hechtel. Het bevindt zich tussen de gehuchten Hoendrik in het noordoosten en Floreneynde en Schooreynde in het westen.

Atlas der Buurtwegen (1843-1845)

Eenzelfde situatie is weergegeven op de atlas der Buurtwegen. Echter is door de hoge mate van detail ook de percellering binnen het plangebied goed te zien. Enkel het gehucht Hoendrik staat nog vermeld.

Vandermaelen (1846-1854)

De Vandermaelenkaart toont een verhoogde locatie tussen een broek aan. Het vermeldt opnieuw de gehuchten Hoendrik, en Schooreynde, Verloren Eynd en Locht.

¹⁵ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14669>; <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14668>.

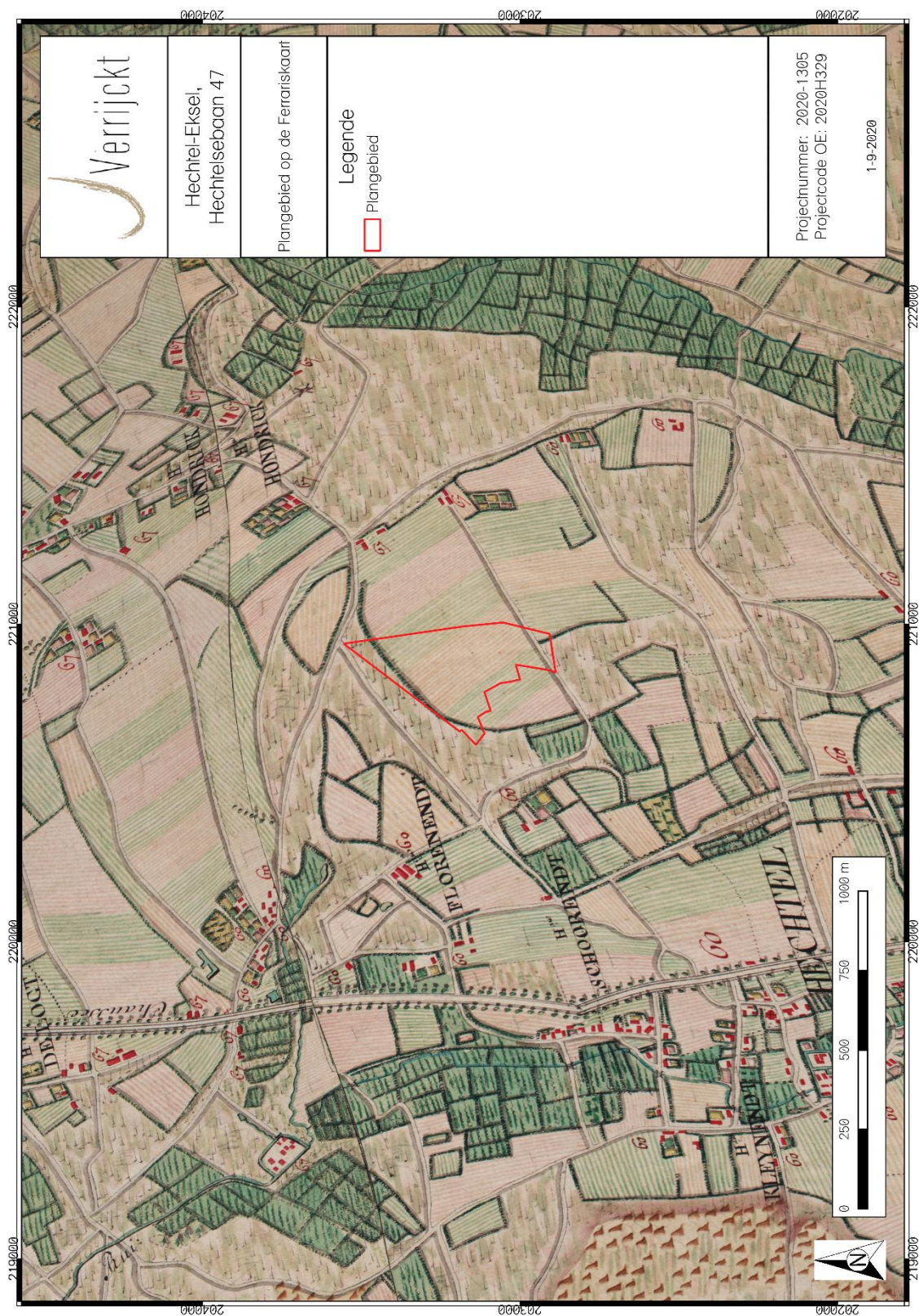
¹⁶ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14668>.

¹⁷ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14669>.

¹⁸ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14669>.

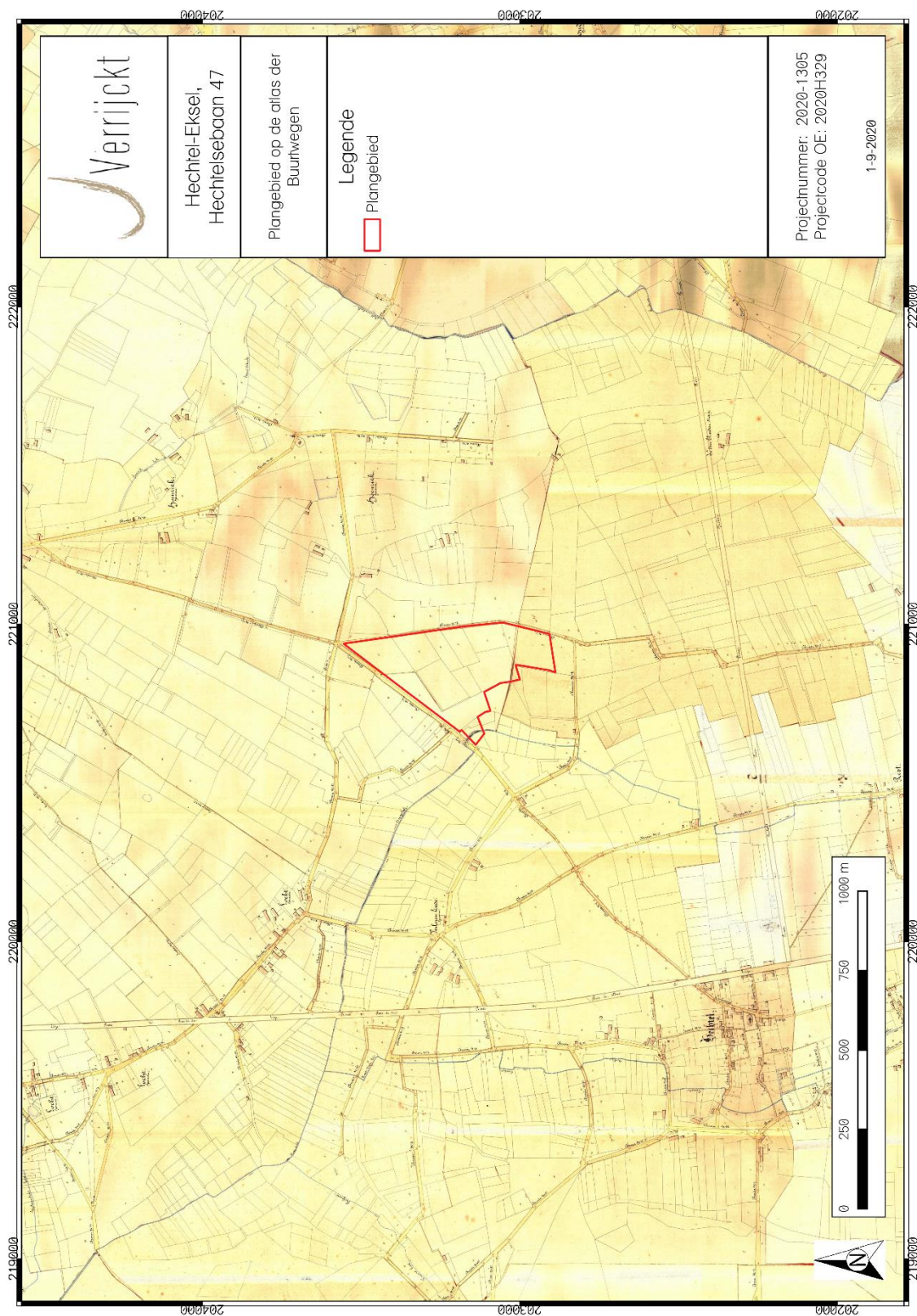
Luchtfoto's (1971 & 2019)

De luchtfoto uit 1971 toont het nog steeds aanwezige, weliswaar uitdeinende, landschappelijke karakter van Hechtel-Eksel. Binnen het plangebied zijn akkers en velden te zien met centraal de vroegere varkenshouderij. Op de recente luchtfoto is goed te zien dat Hechtel en Eksel serieus naar elkaar zijn toegegroeid. Binnen het plangebied is nu de paardenhouderij te zien waarrond landbouwgronden liggen.

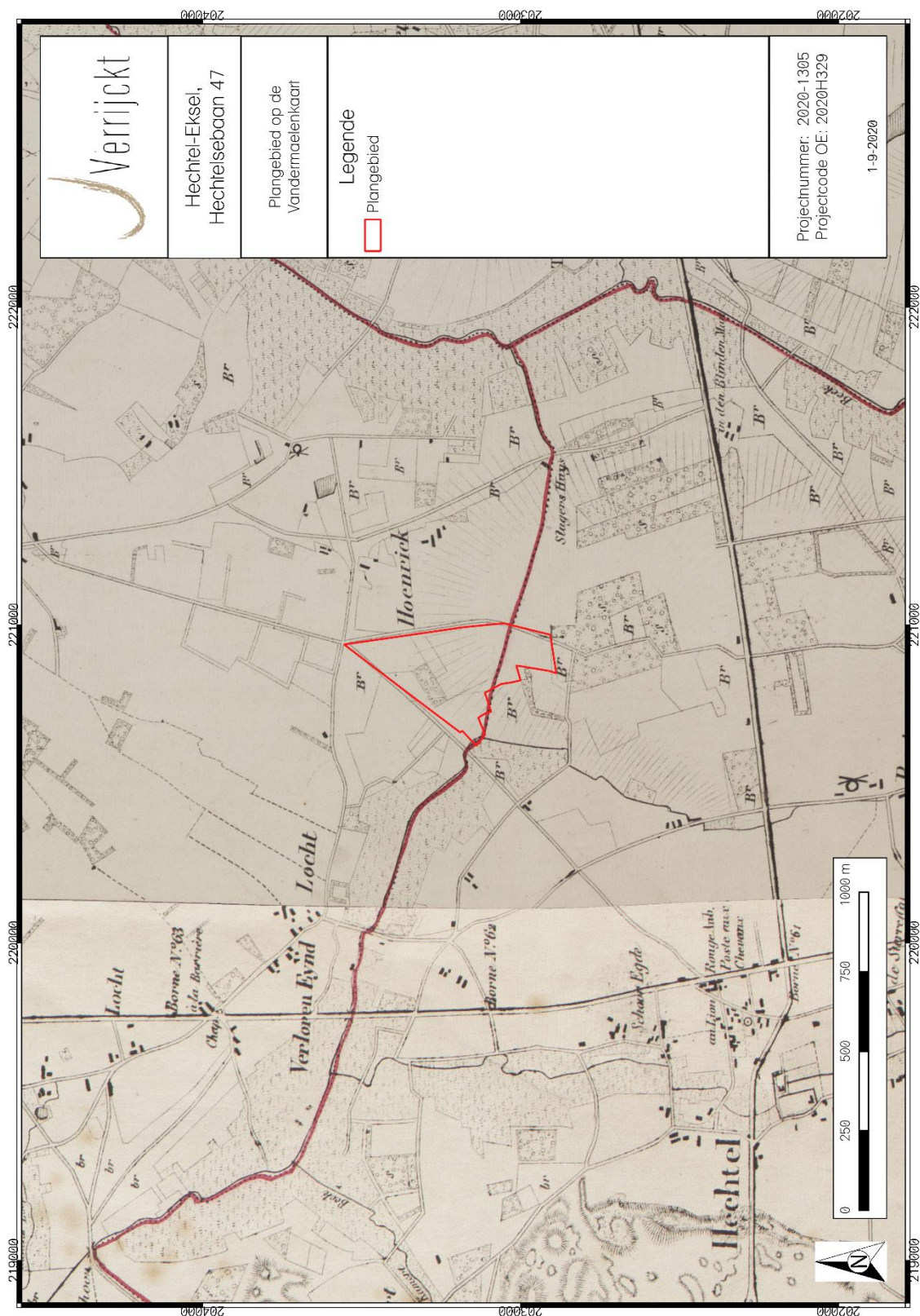
Figuur 13: Plangebied op de Ferrariskaart¹⁹

¹⁹ GEOPUNT 2020c.

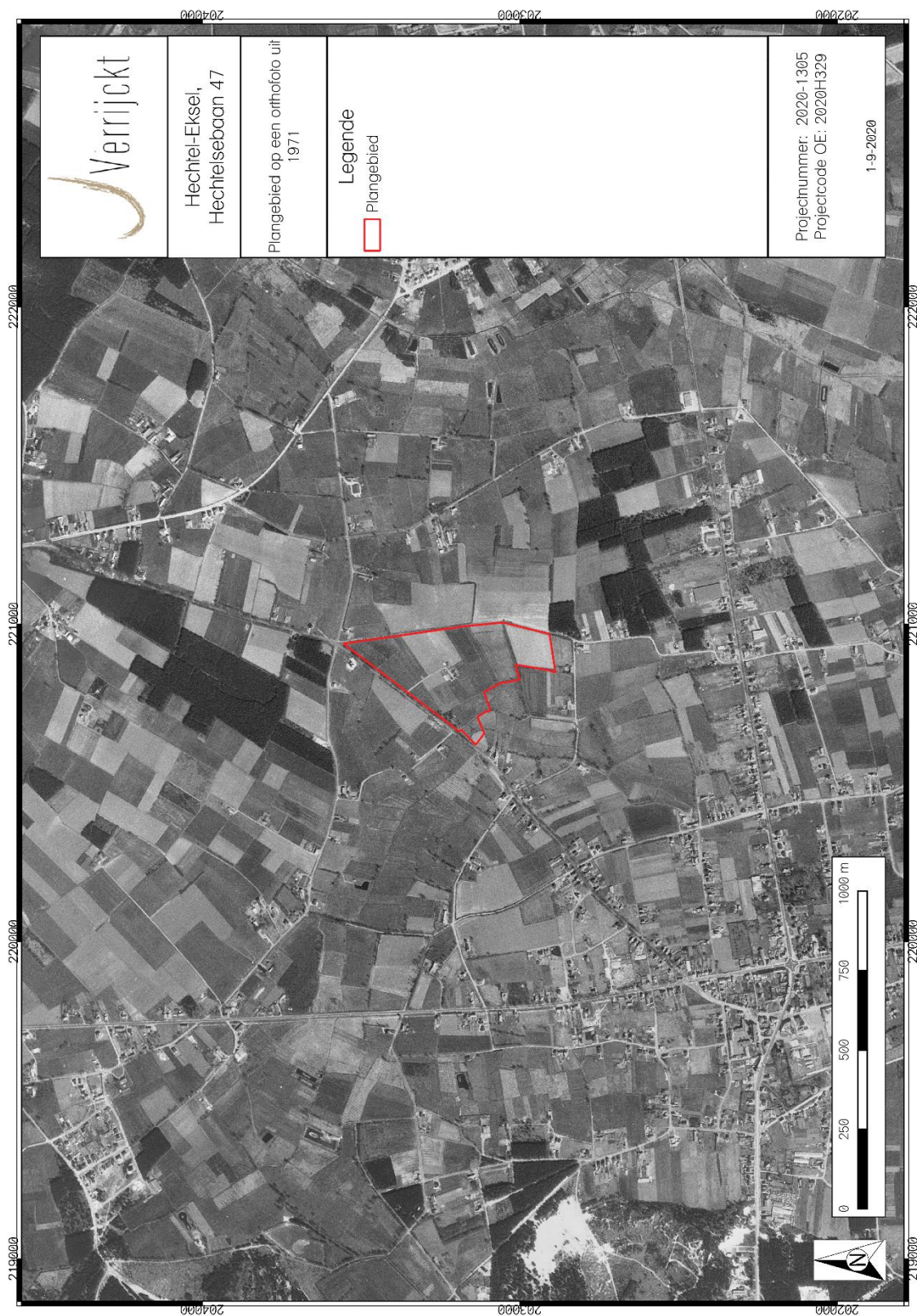
Figuur 14: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen²⁰

²⁰ GEOPUNT 2020b.

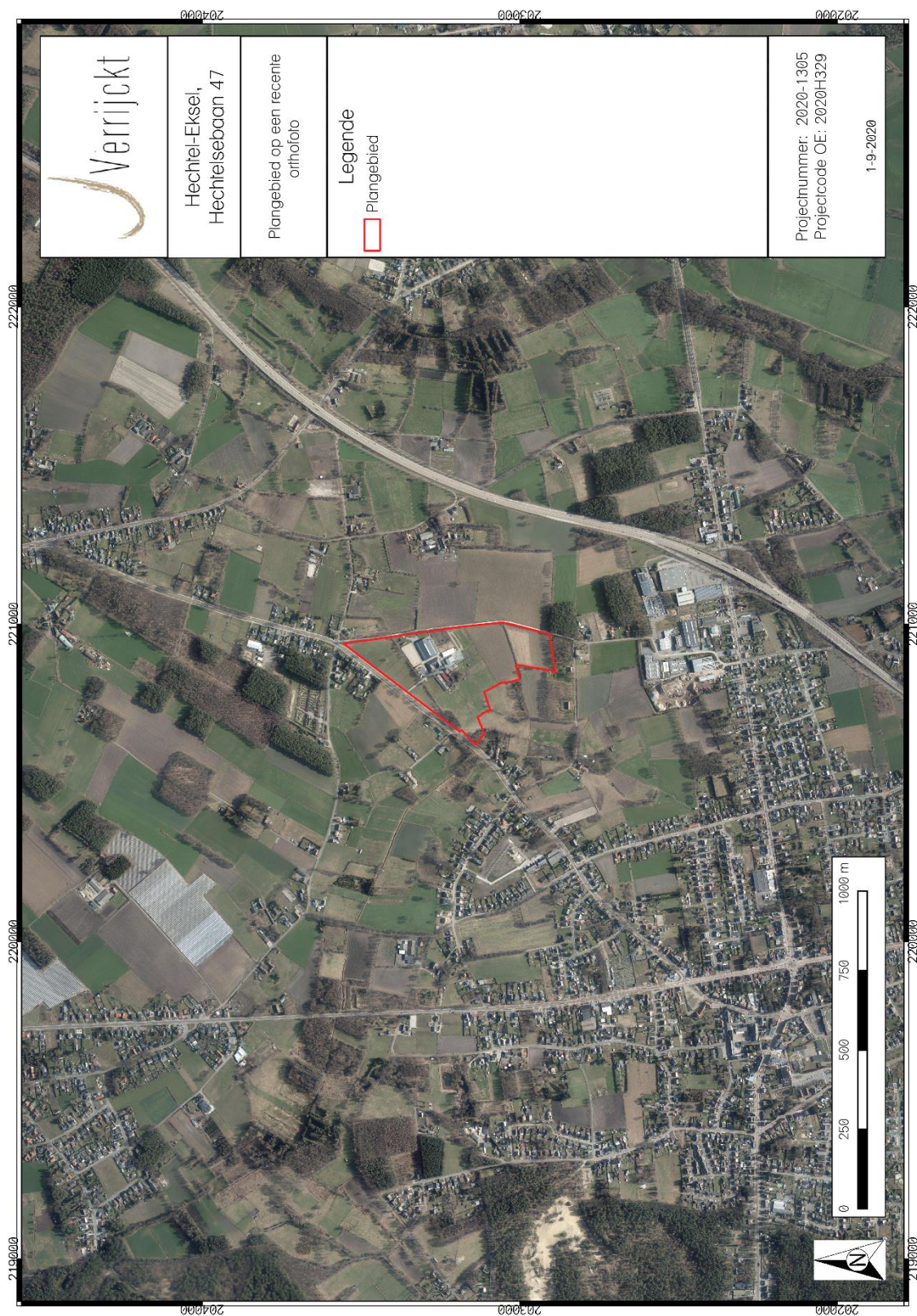
Figuur 15: Plangebied op de Vandermaelenkaart.²¹

²¹ GEOPUNT 2020d.

Figuur 16: Plangebied op een luchtfoto uit 1971.²²

²² AGIV 2020f.

Figuur 17: Plangebied op een recente luchtfoto.²³

²³ AGIV 2020e.

1.4.7 Archeologisch bronnen

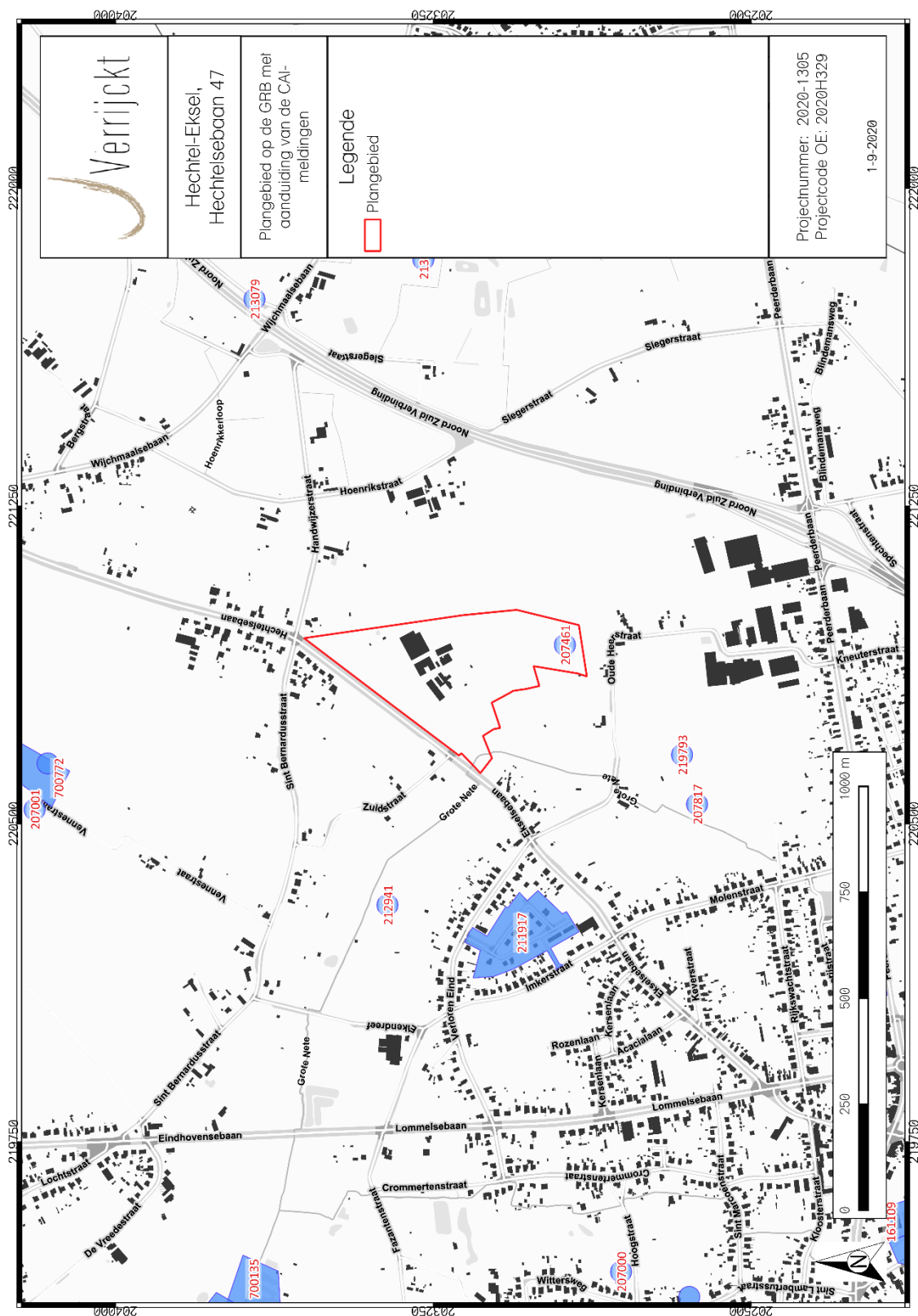
Binnen de contouren van het plangebied is er één melding bekend: 207.461. Het betreffen twee losse vondsten in de vorm van Romeinse munten. Het ene is een as van Trajanus te dateren omstreeks 100 n. Chr, het tweede een herdenkingsmuntje van Constantijn De Grote.

Als men de verschillende Romeinse losse vondsten in zowel de omgeving van als binnen het plangebied, én de aanwezigheid van straatnamen als Oude Heerstraat en Oude Heirbaan rondom het plangebied in acht nemen, dan is de verwachting voor een Romeinse site toch wel eerder hoog te noemen.

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.²⁴

CAI-NUMMER	TOPONIEM	OMSCHRIJVING	DATERING
207461	OUDE HEERSTRAAT	LOSSE VONDSTEN: MUNTEN: AS VAN TRAJANUS VAN CA 100 N. CHR.; BRONZEN HERDENKINGSMUNTJE CONSTANTIJN DE GROTE; SCHERVEN GRANATEN EN MORTIEREN	ROMEINS EN WERELDOORLOG II
207001	VENNESTRAAT II	LOSSE VONDST: ROMEINSE MUNT (FAUSTINA JUNIOR)	ROMEINSE TIJD
207817	OUDE HEERSTRAAT II	LOSSE VONDSTEN: 6 STUIVERS GELDERLAND (1691)	NIEUWE TIJD
211917	VERLOREN EINDSTRAAT	ONDATEERBARE PAALKUILEN EN GREPPELS; KOGELS EN FRAGMENTEN VAN MUNTI	ONBEPALD; WERELDOORLOG II
212941	VERLOREN EINDSTRAAT II	ZOGENAAMD KELTISCH WIELTJE; DUIT VAN UTRECHT 1792 NAAST ROTTE UNTJES VAN NA 1800.	METAALTIJDEN; NIEUWE TIJD
213079	WINDMOLEN	18 ^E EEUWSE WINDMOLEN	NIEUWSTE TIJD
219793	/	GEEN INFO BESCHIKBAAR	/
700772	VENNESTRAAT I	LOSSE VONDSTEN: ROMEINSE MUNTEN; 16 ^E -17 ^E EEUWSE MUNTEN; 19 ^E EEUWSE MUNTEN; AFSLAGKERN; POST-MIDDELEEUWS AARDEWERK	STEENTIJD; ROMEINSE TIJD; NIEUWE TIJD; NIEUWSTE TIJD

²⁴ CAI 2018

Figuur 18: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart²⁵

²⁵ CAI 2018

1.5 Besluit

1.5.1 Beantwoording onderzoeksvragen

- *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?*

Het terrein bevat een hoge verwachting voor het aantreffen van een Romeinse vindplaats. De verwachting is gebaseerd op het volgende:

- o De lokale toponymie met straatnamen als Oude Heerstraat en Oude Heirbaan die het plangebied begrenzen;
 - o De verschillende losse muntvondsten in de omgeving van het plangebied;
 - o De verschillende losse muntvondsten binnen de contouren van het plangebied.
- *Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?*

Verwacht wordt dat onder de huidige loods toch enige verstoring zichtbaar zal zijn. Hoe diep de verstoring is, is niet zeker. Vermoedelijk is deze gefundeerd op de vaste moederbodem, het geelgrijze dekzand. De overdekte ruimte heeft vermoedelijk slechts een beperkte verstoring van het bodemarchief teweeg gebracht. Daar is de kans op het aantreffen van sporen hoger.

- *Wat is de impact van de geplande werken?*

Binnen de zone 'onderwerp van aanvraag' plant met een nieuwbouw met o.a. vrijloopruimtes, een stapmolen, en dergelijke. De fundering ervan gebeurt met behulp van palen. Echter heeft het grote aantal funderingspalen, die op hun beurt een uitgraving veroorzaken, toch een negatieve impact op het eventueel aanwezige bodemarchief.

- *Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?*

Boringen op geopunt.be tonen het quartaire dekzand aan op een diepte tussen 50 en 70 cm-mv. Echter is niet zeker welke verstoring de loods met zich heeft meegebracht. Ter hoogte van de overdekte ruimte mag het quartair dekzand wel verwacht worden op deze diepte.

- *Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?*

Het is niet zeker of een archeologische site aanwezig is. De parameters bij de eerste vraag doen wel vermoeden dat er enigszins een Romeinse vindplaats aanwezig kan zijn.

- *Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?*

Daar het terrein reeds ontwikkeld is geweest met gedeeltelijk beperkte verstoringen lijkt een veldkartering weinig zinvol. Het vermoeden van een vindplaats is er zeker, gezien de hierboven beschreven parameters. Het is op dit moment niet geweten hoe de bodembewaringstoestand op het terrein is. Een landschappelijk bodemonderzoek kan dit

aspect evalueren. Daarna kan worden overgegaan tot proefsleuvenonderzoek na afbraak van de gebouwen, eventueel onder begeleiding of met duidelijke afspraken.

1.5.2 Archeologische verwachting

Het plangebied is gelegen ten noordoosten van Hechtel tussen de Hechtelsebaan en de Oude Heirbaan. Zoals de naam reeds doet vermoeden verwijst ze naar een oude Romeinse weg in de nabijheid van het plangebied. Losse vondsten in de omgeving betreffen voornamelijk Romeinse munten, waarvan er tevens binnen het plangebied werden aangetroffen. De verwachting op het aantreffen van een Romeinse site is dan ook hoog te noemen. Het aantreffen van een site uit de middeleeuwen en nieuwe tijd is eerder laag daar het terrein dat heidegebied betrof dat eind 18^e eeuw nog niet geheel ontgonnen is geweest. Wel moet er nog rekening mee gehouden worden dat er een eventuele site uit de metaaltijden kan worden aangetroffen. De kans op een in situ steentijdvindplaats lijkt dan weer kleiner gezien de recente ontwikkelingen binnen het terrein.

1.5.3 Potentieel op kennisvermeerdering

Op basis van bovenstaande archeologische verwachting kan een potentieel op kennisvermeerdering geformuleerd worden. De meldingen in de CAI doen vermoeden dat er aan Romeinse vindplaats aanwezig kan zijn. Het aantreffen van dergelijke vindplaats levert informatie op i.v.m. de pre-middeleeuwse ontwikkeling van het dorp en kan mogelijk ook concreet inzicht bieden in de aanwezigheid van een eventuele Romeinse nederzetting.

1.5.4 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Na een uitgebreide bureaustudie waarbinnen historische, cartografische, geologische, geografische en bodemkundige bronnen werden onderzocht en teruggekoppeld aan het hedendaagse terreingebruik en de bouwplannen van de opdrachtgever, kan geconcludeerd worden dat de geplande werken een negatieve impact hebben op eventueel aanwezige archeologie in de bodem. De aanwezigheid van een archeologische vindplaats wordt vermoed door enerzijds toponymie en anderzijds losse vondsten in zowel de omgeving van als binnen het plangebied.

Uit bovenstaande onderzoek kan echter niet met 100% zekerheid gesteld worden dat er een, goed bewaarde, archeologische site aanwezig is en dat deze archeologische site bedreigd wordt door de geplande werkzaamheden. Gelet op de toponymie en de meldingen uit de CAI is de kans op het aantreffen van een Romeinse site eerder hoog te noemen. Ook moet rekening gehouden worden met eventueel het aantreffen van oudere sites.

De aanwezigheid en bewaringstoestand van eventuele archeologische sites, alsook de potentiële bedreiging, kan enkel bevestigd worden door de uitvoering van een landschappelijk booronderzoek en eventuele vervolgonderzoeken. Hierbij moeten volgende vragen beantwoord worden:

Bodem

- Welke bodemhorizonten worden in de boringen of profielen aangetroffen en wat is de genese ervan? Welke zijn de bodemprocessen die hiermee geassocieerd worden?
- Wat is de relatie tussen deze bodemhorizonten en het omliggende landschap?

- Vertegenwoordigen deze horizonten relevante archeologische niveaus?
- Indien deze horizonten relevante archeologische niveaus omvatten:
 - o Wat is de aard van dit niveau?
 - o Heeft dit niveau een duidelijke begrenzing?
 - o Kan dit niveau gedateerd worden?
 - o Zijn er aanwijzingen dat dit niveau geassocieerd kan worden met een archeologische site?
 - o Wat is de bewaringstoestand van dit niveau?
 - o Wat is de impact van de geplande graafwerken op dit niveau?

Sites uit de steentijden en vuursteenconcentraties

- Zijn er steentijdartefacten aanwezig?
- Is er een clustering in de steentijdartefacten aan te wijzen?
- Wat zijn de grenzen van de ruimtelijke spreiding(en) van de steentijdartefacten?
- Wat is de datering van de artefacten?

Sporenbestand

- Zijn er sporen aanwezig? Wat is de aard en de datering van de sporen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Wat is de relatie tussen de bodem, de archeologische sporen en de landschappelijke context?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)? Is er een relatie met omliggende vindplaatsen?
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?

Impact geplande bodemingrepen

- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?

- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)?

Motivatie en bepalingen mogelijk verder archeologisch onderzoek

- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:
 - o Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
 - o Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?
- Wat is de financiële impact van eventueel vervolgonderzoek?

Volgens bovenstaande kan gesteld worden dat er onvoldoende informatie aanwezig is over de eventuele aan- of afwezigheid van archeologische sites. Er is wel voldoende informatie aanwezig om te beoordelen dat eventuele archeologische sites voldoende kenniswinst opleveren.

Gelet op de toekomstige bouwwerkzaamheden, is verder archeologisch onderzoek noodzakelijk.

Samenvatting

Het plangebied is gelegen ten noordoosten van Hechtel tussen de Hechtelsebaan en de Oude Heirbaan. Zoals de naam reeds doet vermoeden verwijst ze naar een oude Romeinse weg in de nabijheid van het plangebied. Losse vondsten in de omgeving betreffen voornamelijk Romeinse munten, waarvan er tevens binnen het plangebied werden aangetroffen. De verwachting op het aantreffen van een Romeinse site is dan ook hoog te noemen. Het aantreffen van een site uit de middeleeuwen en nieuwe tijd is eerder laag daar het terrein dat heidegebied betrof dat eind 18^e eeuw nog niet geheel ontgonnen is geweest. Wel moet er nog rekening mee gehouden worden dat er een eventuele site uit de metaaltijden kan worden aangetroffen. De kans op een in situ steentijdvindplaats lijkt dan weer kleiner gezien de ontwikkelingen binnen het terrein. Daarom wordt vervolgonderzoek geadviseerd ter hoogte van de geplande nieuwbouw, onderwerp van deze aanvraag.

2 Lijst met figuren

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart.	2
Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB).....	3
Figuur 3: Zicht op het terrein.	7
Figuur 4: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op orthofoto.	8
Figuur 5: Plangebied met weergave van de bestaande toestand op de GRB.	9
Figuur 6: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM).	11
Figuur 7: Plangebied op de Tertiairgeologische kaart.	12
Figuur 8: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:200.000.	13
Figuur 9: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart betreffende het plangebied.	14
Figuur 10: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:50.000.....	15
Figuur 11: Kenmerken van de quartairgeologische kaart 1/50.000.....	16
Figuur 12: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen	17
Figuur 13: Plangebied op de Ferrariskaart	20
Figuur 14: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen	21
Figuur 15: Plangebied op de Vandermaelenkaart.....	22
Figuur 16: Plangebied op een luchtfoto uit 1971.	23
Figuur 17: Plangebied op een recente luchtfoto.	24
Figuur 18: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart	26

3 Lijst met tabellen

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.....	25
--	----

4 Plannenlijst

Plannenlijst Hechtel-Eksel, Hechtelsebaan 47	Projectcode bureauonderzoek 2020H329
Plannummer	Figuur 1
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op topografische kaart.
Aanmaakschaal	1:10.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1/9/2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 2
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Plangebied op het GRB (kadasterkaart)
Aanmaakschaal	1:3000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1/9/2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 3
Type plan	Terreinfo
Onderwerp plan	Zicht op het plangebied
Aanmaakschaal	/
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1/9/2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 4 & 5
Type plan	Orthofoto en GRB
Onderwerp plan	Bestaande en nieuwe toestand
Aanmaakschaal	1:3000

Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1/9/2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 6
Type plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Plangebied op DHM Vlaanderen
Aanmaakschaal	1:25000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1/9/2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 7
Type plan	Tertiaire kaart
Onderwerp plan	Plangebied op de tertiaire kaart
Aanmaakschaal	1:3000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1/9/2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuren 8 t/m 11
Type plan	Quartaire kaarten en kenmerken
Onderwerp plan	Quartaire kaarten en kenmerken
Aanmaakschaal	1:3000 & 1/10000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1/9/2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 12
Type plan	Bodemkaart van Vlaanderen
Onderwerp plan	Plangebied op de bodemkaart
Aanmaakschaal	1:3000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1/9/2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 13
Type plan	Ferrariskaart
Onderwerp plan	Plangebied op Ferrariskaart
Aanmaakschaal	1:10000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1/9/2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 14
Type plan	Atlas der Buurtwegen
Onderwerp plan	Plangebied op de atlas der buurtwegen
Aanmaakschaal	1:10000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1/9/2020 (raadpleging)
Plannummer	
Type plan	Vandermaelenkaart
Onderwerp plan	Plangebied op de Vandermaelenkaart
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1/9/2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuren 16 en 17
Type plan	Orthofoto 1971 en 2019

Onderwerp plan	Plangebied op orthofoto's uit 1971 en 2019
Aanmaakschaal	1:10000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1/9/2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 18
Type plan	GRB
Onderwerp plan	Plangebied op de GRB met meldingen uit de CAI
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1/9/2020 (raadpleging)

5 Bibliografie

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2016. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 2.0)*, Brussel.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2017. Geoportaal. Available at: <https://geo.onroerenderfgoed.be>.

AGIV, 2020a. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.

AGIV, 2020b. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Digitaal Hoogte Model.

AGIV, 2020c. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Bodemerosiekaart. Available at: <http://www.geopunt.be>.

AGIV, 2020d. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Grootschalig Referentiebestand (GRB).

AGIV, 2020e. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <http://www.geopunt.be>.

AGIV, 2020f. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Orthofotomozaïek, 1971. Available at: <http://www.geopunt.be>.

BEERTEN, K., 2006: *Toelichtingen bij de quartairgeologische kaart van België, Kaartblad 17, Mol, Leuven*.

BEYAERT, M. et al., 2006. *België in kaart. De evolutie van het landschap in drie eeuwen cartografie*, Brussel: Uitgeverij Lannoo.

CAI, 2019. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroerenderfgoed.be/>.

CARTESIUS, 2018. Cartesius. Available at: www.cartesius.be.

DE GEYTER G., 1995. *Toelichtingen bij de tertiairgeologische kaart van België. Kaartblad 17, Mol, Leuven*.

DOV VLAANDEREN, 2020a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

DOV VLAANDEREN, 2020b. Databank Ondergrond Vlaanderen, Neogeen/paleogeen (Tertiair). Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

DOV VLAANDEREN, 2020c. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

GEOPUNT, 2020a. GEOPUNT VLAANDEREN.

GEPUNT, 2020b. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEPUNT, 2020c. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEPUNT, 2020d. GEOPUNT VLAANDEREN: Kaart Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be> [Accessed August 2, 2016].

GEPUNT, 2020e. GEOPUNT VLAANDEREN: Popp-kaart Vlaanderen (1842-1879). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEPUNT, 2020f. Toelichting: Atlas Der Buurtwegen (1843-1845). Available at: <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

GEPUNT, 2020g. Toelichting: Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/93795cd6-66d3-4310-83b2-5443adfee403>.

IOE, 12020. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2020. Toelichting: Ferraris (kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden). Available at: http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.

DE MOOR, G. & MOSTAERT, F., 1993. *Geomorfologische kaart van België 1:50000. Kaartblad Oostende*, Leuven.

6 Bijlagen

Bouwplannen en bouwnota